

Wie komt er over de brug? Natuurbrug in de praktijk

Foto: Joost Bouwmeester

Natuurbruggen zijn indrukwekkende bouwwerken over wegen of spoorlijnen bedoeld voor overstekende dieren die van het ene naar het andere natuurgebied willen. Maar hoe werkt dat in de praktijk? We zoomen in op natuurbrug in de duinen bij Zandvoort om te zien welke dieren gebruik maken van deze nieuwe oversteek.

ANTJE EHRENBURG

Natuurbrug Zandpoort is de ecologische verbinding tussen de Amsterdamse Waterleidingduinen en het Nationaal Park Zuid-Kennemerland, die van elkaar gescheiden zijn door de Zandvoortselaan.

Naast het makkelijk oversteken en daarmee voorkómen van verkeersslachtoffers wordt met een natuurbrug ook bevorderd dat dieren uit het ene gebied minder geïsoleerd leven. Ze kunnen

nu soortgenoten uit het naastgelegen gebied bereiken waar dat vroeger veel lastiger was met zo'n drukke weg er tussen. Daarmee is er een betere menging van genetisch materiaal, waardoor inteelt geen kans krijgt. Versnippering van natuurgebieden door drukke verkeerswegen wordt zo enigszins opgeheven. Sommige mensen beweren zelfs dat natuurbruggen helpen voorkómen dat diersoorten uitsterven. Maar hoe zit dat in de praktijk, en is dit méér dan alleen een veronderstelling? Tenslotte heeft deze natuurbrug bijna negen miljoen euro gekost, en dan mag je verwachten dat het méér is dan alleen een prachtig symbool voor de natuur. Om meer te weten te komen over het gebruik van deze brug in de praktijk gaan we op pad met Vincent van der Spek, ecoloog bij Waternet, de organisatie die de Amsterdamse Waterleidingduinen beheert, het duingebied pal ten zuiden van de natuurbrug Zandpoort.

Sporen in het zand

Vincent vertelt eerst wat over de bouw van de brug: “Deze natuurbrug is aangelegd in de winter van 2013-2014. Het was een enorme klus, er moest een voormalige discotheek voor wijken. Daarna werd de brug zelf aangelegd.” “Er is wel zesduizend kubieke meter duingrond op het natuurgedeelte van de brug aangebracht, afkomstig uit nabijgelegen plagprojecten uit de Waterleidingduinen en het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Allemaal ‘gebiedseigen’ grond dus, niets is van elders aangevoerd.” “Op het ene deel van de brug is een fiets-, voet- en ruiterspad aangelegd, dit is het ‘mensendeel’. Daarom noemen we deze brug ook wel een

‘recroduct’ (een combinatie van ecoduct en recreatie). Een hoge aarden wal scheidt deze verharde paden af van het gedeelte dat voor de dieren bedoeld is.”

We lopen samen de brug op en zien inderdaad niets van het naastgelegen pad. Vincent wijst me op sporen in het zand die aangeven dat de brug inderdaad door dieren wordt gebruikt. We zien afdrucken van poten van onder meer vossen, konijnen en damherten.

Maar hoeveel dieren gaan er nu werkelijk over deze brug? Vincent vertelt dat dit sinds de aanleg wordt gevolgd. “Er wordt heel wat afgeteld op deze brug”, lacht hij, “misschien is dit wel een van de best onderzochte stukjes duingebied in de regio.”

Er worden gerichte tellingen uitgevoerd naar verschillende diergroepen: zoogdieren, vlinders, sprinkhanen, libellen, kevers, reptielen en padden. Damherten zijn een geval apart, zij worden wel geteld, maar kunnen voorlopig niet oversteken: een tijdelijk hoog hek met schrikdraad halverwege de brug maakt dat ze weer moeten omkeren. Deze maatregel is vooralsnog genomen omdat in de Waterleidingduinen een grote populatie damherten leeft, die over de brug voor overlast kan zorgen. Het aantal damherten moet eerst tot een aanvaardbaar niveau teruggebracht worden, dan kan het hek er weer af. Kleinere zoogdieren kunnen onder het schrikdraad door, blijkt uit camerabeelden.

Hoe wordt er geteld?

De tellingen worden door verschillende specialisten gedaan, en verschillen per diergroep. “Ons monitoringsbudget is beperkt. Gelukkig hebben we hiervoor subsidie van het Prins Bernhard Cultuurfonds gekregen. En met de inzet van vrijwilligers, stagiairs en collega's kunnen we toch een hoop meten”, vertelt Vincent.

Zo worden zoogdieren geteld met camerabeelden. Vlinders worden heel anders geteld, namelijk door een route over de brug te lopen en vast te stellen welke vlinders daar vliegen. Zo gaat het ook bij de libellen en de sprinkhanen. Daarbij worden ook andere bijzondere insecten genoteerd. Voor amfibieën zijn tegels neergelegd, waar deze dieren overdag graag onder kruipen, en kevers worden gevolgd met speciaal hiervoor gemaakte potten.

Ik vraag Vincent of er ook nog wordt gekeken naar een verandering in het aantal verkeersslachtoffers van dieren op de Zandvoortselaan? Je hoopt dat dit aantal na gereedkomen van de natuurbrug is afgenomen.

Vincent: “Dat zou waardevol zijn, maar dit is in het verleden nooit geteld. Er is dus niets om mee te vergelijken.” Overigens wordt ook de vegetatie

Natuurbrug Zandpoort is voortgekomen uit een samenwerking tussen Provincie Noord-Holland, Waternet, PWN, Natuurmonumenten, Nationaal Park Zuid-Kennemerland en gemeente Zandvoort. De natuurbrug is grotendeels betaald door de provincie Noord-Holland, met extra financiering van Europese subsidies, de Postcodeloterij en bijdragen van beheerders. Dit is de eerste brug in een serie van drie die in totaal 7000 hectare duinnatuur met elkaar verbindt.

op de brug in kaart gebracht, om te zien of op de brug ook het beoogde duinlandschap ontstaat.”

Wie gaat er over de brug?

De tellingen van 2014 laten zien dat vossen en konijnen regelmatig van de natuurbrug gebruik maken: tussen april en september werden ze zo'n 450 keer geteld. Vincent: “En tweemaal werd een ree gezien.”

Er lijkt geen verschil te bestaan tussen de hoeveelheid noord-zuid- en zuid-noord-verplaatsingen. Vele insecten, waaronder voor het duin kenmerkende soorten als duinparelmoervlinder, bastaardzandloopkever, blauwvleugelsprinkhaan en harkwesp, verschenen eerder op de brug dan verwacht.

Ook de eerste padden zijn onder de tegels waargenomen. Er groeien al diverse typische duinplanten als duinviooltje, kromhals en buntgras op de brug, dus de vegetatie lijkt zich gunstig te ontwikkelen. Recentelijk werd het bijzondere gegroefde veldsla gevonden. En het laatste nieuws is dat eind mei een zandhagedis op de brug is waargenomen.

Vincent vertelt dat de brug vooral van ecologisch belang is voor ‘langzame’ en kleine dieren zoals padden, slakken en sprinkhanen, en voor relatief zeldzame zoals de boommarter. De natuurbrug biedt individuele dieren die de weg oversteken dus een grotere overlevingskans.

De huidige monitoring - die door Waternet gecoördineerd wordt en waar PWN, Natuurmonumenten NPZK aan bijdragen - gaat in elk geval nog vijf jaar door. Op deze manier krijgen we meer inzicht in de werkelijke waarde van deze ecologische verbindingen tussen de duingebieden in Zuid-Kennemerland.

ANTJE EHRENBURG IS ZELFSTANDIG ECOLOGISCH ADVISEUR, TEKSTSCHRIJVER EN REDACTIESECRETARIS VAN DUIN

De vos was geregeld verkeersslachtoffer op de drukke Zandvoortselaan. Voor hem is de natuurbrug een fantastische uitkomst. En ook voor automobilisten. Het is nooit leuk een vos aan te rijden.
Foto: Joost Bouwmeester

De levensgevaarlijke oversteek over het asfalt van de Zandvoortselaan is verleden tijd.
Foto: Joost Bouwmeester

